

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Posudek školitele
Kateřina Kráčmarová
Doktorské studium

Kateřina Kráčmarová nastoupila do doktorského studia programu iberoamerikanistika v roce 2014. Zkoušky včetně zkoušky státní skládala až na výjimky podle individuálního studijního plánu a s vynikajícími výsledky. Už během studia předváděla jak při zkouškách odborných, tak zejména při státní doktorské zkoušce nejen neobyčejně široké faktografické znalosti, ale také schopnost formulovat vlastní stanoviska k problémům moderních dějin Latinské Ameriky. Podílela se také podle možností na aktivitách Střediska iberoamerických studií, účastnila se mezinárodních symposií pořádaných pracovištěm k problematice karibské oblasti a jejích vztahů k Evropě. Na symposiu *Las relaciones entre Europa Oriental y América Latina 1945-1989* tak vystoupila s vlastním příspěvkem věnovaným ohlasu lidické tragédie na Kubě založeným na materiálech kubánských archivů a dobovém kubánském tisku. V rozšířené podobě text vystoupení potom publikován v kolektivní monografii vydané v řadě *Supplementum IAP* pod titulem *La repercusión de los acontecimientos de Lidice en Cuba*. Ve fázi schvalovacího řízení je potom studie pro časopis *Ibero-Americana Pragensia* věnovaná případu osudu cestujících lodí *Saint Louis*. Pobytů v Praze využívala také ke studiu v českých archivech, konzultacím nad vznikajícím textem disertace a prezentaci výsledků práce v iberoamerikanistickém a doktorském semináři. Limitujícím faktorem pravidelné účasti na akcích *SIASu* byl trvalý pobyt doktorandky v Havaně, což jí ovšem na druhé straně umožňovalo účast na seminářích na havanské universitě a konzultace s předními kubánskými odborníky na problematiku evropské exilové komunity na Kubě během druhé světové války. Kontakty na havanských akademických i universitních pracovištích jí pak usnadňovaly nejen přístup k průběžným výsledkům práce místních specialistů, ale také pomoc při studiu jinak těžce dostupného archivního materiálu (trvalý pobyt v Havaně jí ovšem v posledním roce komplikoval práci na disertaci, protože omezení daná epidemií covidu 19 jsou na Kubě přísnější než v Evropě).

Za téma své disertační práce Kateřina Kráčmarová totiž zvolila po zralé úvaze a bezpečnou znalostí stavu bádání v oblasti vztahů mezi českou společností a Latinskou Amerikou problematiku, jíž byla dosud věnována odbornou veřejností překvapivě malá pozornost, tedy československým uprchlíkům na Kubě během druhé světové války a československé komunitě na ostrově v této době vůbec. Kuba přitom byla po roce 1959 předmětem zájmu nejen československé odborné, ale i politické veřejnosti a až do roku 1990 jednou z mála zemí západní hemisféry, jejíž archivy byly bez problémů dostupné československé historické obci. Československý exil a aktivity vyslanectví na Kubě za druhé světové války byly proto v odborné i popularizační literatuře často zmiňovány, zejména v souvislosti s ohlasem *Lidic* na západní hemisféře, ale až na výjimky nebyly odbornou veřejností blíže zkoumány. V podstatě jediným, a přitom nepřiliš rozsáhlým textem tak byla a dodneška zůstává studie Vladimíra Nálevky publikovaná v *IAP* už v roce 1970.

Kráčmarová se tak při práci na disertaci musela opírat v jejím jádře vlastně jen o prameny z československých, kubánských a amerických archivů. V prvním případě o tzv. londýnský archiv MZV, v druhém pak o dokumenty z Kubánského národního archivu a ve třetím o obsáhlou dokumentaci uloženou v United States Holocaust Memorial Museum Collection. Díky kontaktům v rodině Tetzeli, jejíhož člena s vlastní zkušeností z kubánského exilu mohla navštívit, měla přístup nejen k zajímavému osobnímu svědectví, ale i rodinným písemnostem jednoho z důležitých aktérů aktivit československé exilové komunity v Havaně počátku čtyřicátých let dvacátého století.

Tento pramenný materiál pak zpracovala do textu ve dvou ucelených blocích, první je věnován židovským uprchlíkům, druhý pak aktivitám vyslanectví československé exilové londýnské vlády v Havaně, úzce spojeným právě s komunitou exulantů. V obou případech pak zasazuje osudy i aktivity pospolitosti i jednotlivců do širších souvislostí a dění na Kubě a atlantickém světě. Text zaměřený na první polovinu čtyřicátých let minulého století doplňuje rozsáhlými exkurzy do předchozího období a odkazy na proměny osudů exilu a jeho jednotlivých představitelů v následujícím období. Cenné jsou v tomto kontextu přílohy mapující osudy některých protagonistů uprchlické komunity.

Autorčiny střizlivé závěry vycházející z analýzy dosud nevyužitého, či minimálně využívaného, materiálu z významné části československé provenience, a celý text nabízejí komplexní pohled na sledovanou problematiku a zasluhují nepochybně publikaci. Disertace by měla být publikována španělsky, aby byla dostupná mezinárodní odborné veřejnosti. Vůbec nepochybují o tom, že by vzbudila značnou pozornost, protože přináší vyčerpávající obraz segmentu problematiky sledované v širším kontextu už léta mezinárodní odbornou pospolitostí.

Odevzdáním disertace splnila Kateřina Kráčmarová všechny povinnosti studentky doktorského programu v míře, která zcela odpovídá příslušnému zákonu a všem předpisům o této formě studia, doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji hodnocení prospěla. Disertační práce je nesporným přínosem ke studiu sledované problematiky, podstatným způsobem doplňuje vědomosti v oblasti, která byla předmětem studentčina zájmu a svým způsobem definitivně řeší otázku vztahů mezi Československem a Latinskou Amerikou v konkrétním případě komunity občanů předválečného československého státu a Kuby během druhé světové války.

V Praze, 28. srpna 2021.

Prof. Dr. Josef Opatrný